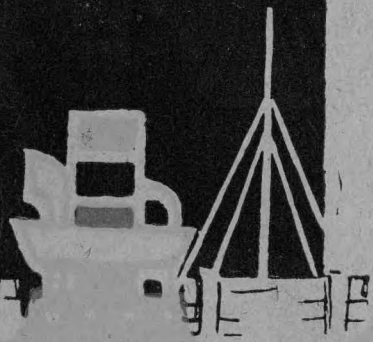

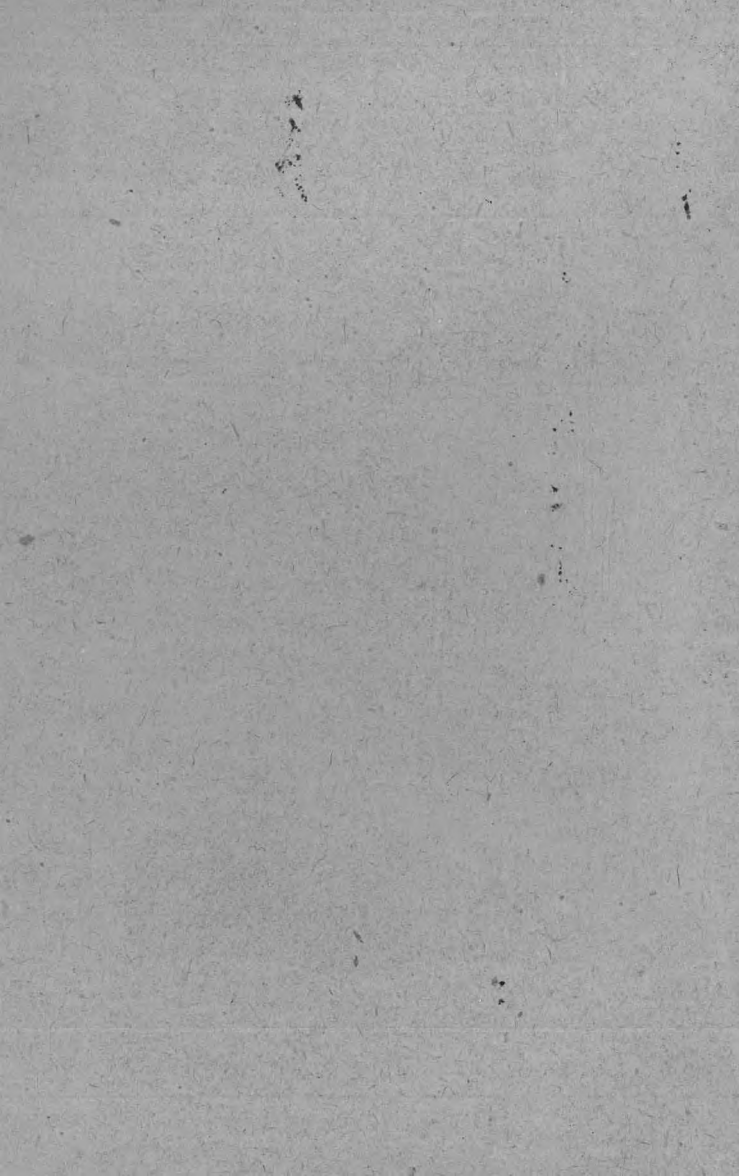
1
234.
У
И
В
О
Е
Д
О
Е
И
И

ВОЗДУШНО

КОЖОМ

ЗАГРАНИЦАМИ

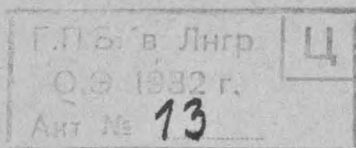
34.

Н. Подпольныј

Коми-3

-852

Војвыв пожо̄м загра̄нїчаын

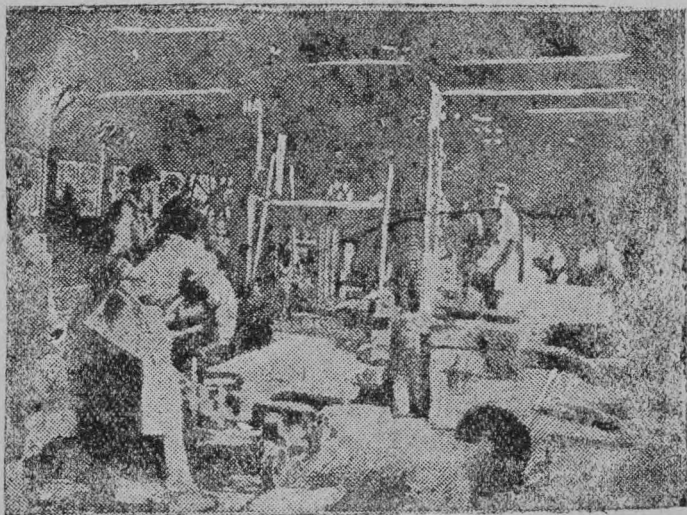
Комі ыга лезанін
Сыктывкар — 1931

СТАЛНӨҮ КЫНӨМҮН

Војвылын мыјвынғыс паскөдчөма тулыс.
Став лымсө-һин сојис шондi југөр. Лөн-
тасын јежыдпөв чукөрјас сајын косман му-
ыг кајө ру.

Војвывса сфвинаын јi һекөн абу. Ју мо-
кыг пессө кыркөшјасө, петө сiјө кышыг
да паскыда паскөдчө вијјас вилө.

Пилитөны доскајас.

Мајмаксанскöј вөрпілітан заводјасын сіз-жө тулысјасын öдзө уж јонжыка, терыб-жыка мунө.

Сувтөмаөг öта-мөдкөд ортчөн чікыш позјас моз-да термасöны, медым унжык пілітны вөр. Тувсовја сынөдын лаңтлытөм шы пілітчан рамајаслөн. Тракторјас да вөвјас дугдывтөг вајалөны заводскöј стрөј-бајас дорө сөкыд керјас да бөр нуалөны пілітөм вөр.

Архангелск дорын терыба стрөйтсө вөр-пілітан кык выл завод.

А да А-прім, кодјас 1931-өд воын-һин кутасны ужавны мыјвермөмја выннас. Тајө кык заводыс кутасны пілітны вөр којмөд јукөн мында мыјдта öнi пілітөны став мукөд заводыс Архангелск гөгөрас.

А да А-прім—гігантјас Војвывса вөр-пілітөмын.

Воыс воө мiјан содө заграңчаө вөр вузалөм, но чiнө керјөн вузалөм. Нуам пілітөм вөр, дөскајас сы вөсна, мыј пілітөм вөрсө вузавнысө выгөднөжык кер дорыс.

Заграңчаө вөр вузалөмыс бостөм сөм вылө Совет сојуз вајө машінајас, станок-јас да уна сiкас ужалан көлуј соціалістi-ческöј фабрiкјаслы да заводјаслы.

Војвылын заводітөма стрөітны сещөм фабрiкјас да заводјас, кодјас кутасны уна вөчны кабала, фаңерајас, картон, хiмiческöј продуктјас да мукөд донаторјас. Најө ужавны заводітөмсаң мi јонжыка кутам ву-

завны заграґчао керјас да доскајас пыддї
древесїнаыс уна сїкас вочомторјас, пыыс
вочомторјас да вөрхїмическї прамышлен-
ностон вочом уна сїкас прөдуктјас.

Вөр штабельјас дорын.

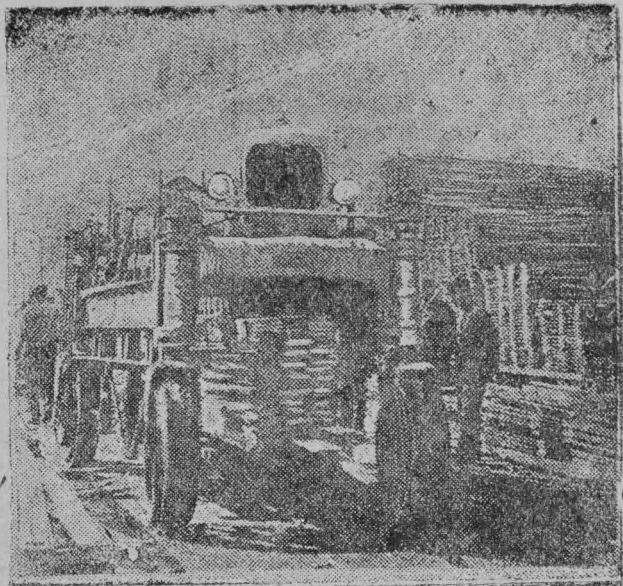
А öнi заводјас термасöны ештöдны пöжöм вöр пiмiтöм.

Архангелскын причалнöй миңија дорвыв тыртöма мича плакајасөн. Пöжöм доскајас течöма радјасөн, сöмын колалöма костјас, кытчö кокныа пöжö сујны ки. Тајö колö сi-јөн, медым доскајасыс öдјөнжык космисны-шуралисны тöлөн. Штабелјас течöма бур пöрадокөн кар улчајас моз нужöдчöмаöс. Штабелјаслөн—пöката ревт, сы куға зерöм ва öдјö летчö мувылö.

Архангелскöй порт—ыжыд порт Сöвет сојузын. Сiјö зев бур: океанöд ветлыг па-

— Медведкајас вылын доскајассö ваялöны карабјас дорö.

Ужалō автолесовоз.

роходлы тан оз мешајтны моревывса гырыг
гыјас.

Мајмакса — меджужыд ваа ју Војвылын.
Сети кокња пырōны Архангелскō океанскōј
пароходјас.

Прічалијōј мнїја пōлōн сулалōны грузō-
вōј гырыг пароходјас. Быдласањ, уна
странасањ, весіг Лунвыв Африкасањ лок-
тōмаоґ најō војвыв вōрла. Ар помастōз
локтōны-мунōны карабјас, кытчōз Јежыд
саріқōд тујыс оз тупкыґсы јі гōрајасōн...

Оз сōмын Архангелскын грузітчыны
вōрōн заграњчаса да сōветскōј карабјас.

I војвывса мукöд портјасын—Оңегаын, Ме-
чеңын, Ковфын; Кемын, Печераын, Умба-
ын—тајö пöраö таң-жö муно грузитчöм.

Став тајö војвывса портјасыс зöлаöс.
Ушалаö грузöвöј пароходјас оз вермыны
пырны.

Сеңјасын вöрсö грузитöны гырыс пыж-
јасөн—шусöны плашкоутјасөн.

Архангелскöј порт ызгö тувсовја ва моз..

Чугуннöј телегаö—кыз, лапкыд көмөсаа
„медведкаö“,—доддалöма вöв. Медвед-
ка ылö сөвтöма чöскыд дука пожöм пöв-
јас. Вöв ылын пукалö төмиңик морт, вöт-
лö вöлөс.

Причальнöј миңја куза лаңтлытöг вет-
лöны медведкајас, вајалöны карабјасö вöр.
Но Сöвет власт вежö-нын тајö медведка-
јассö мехаңическöј транспортөн. Грузчик-
јасöс да вöвјасöс вежöны машинајас.

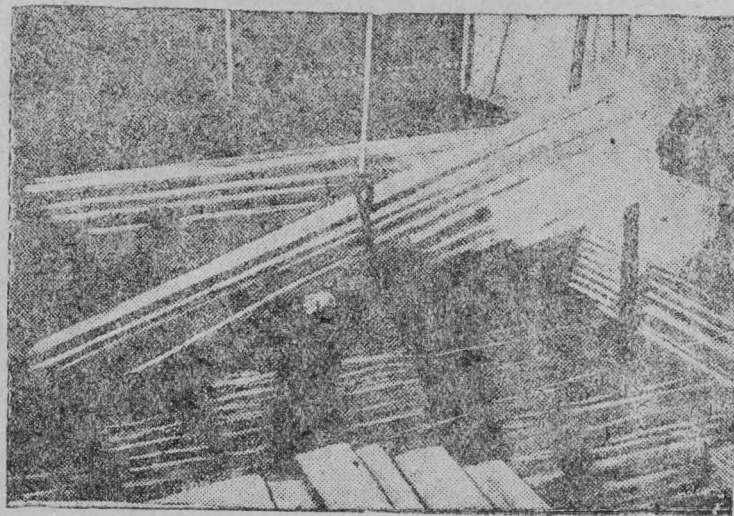
Важөн-нын ветлöдлö автолесовоз. Сijö
ынажык вöлыс дај буржык медведкаыс.
Автолесовоз ылö сөвтöма стандарт*) жын
дöска, даспöв унжык медведкаö дорыс.
А кык автолесовоз вочасөн удитöны ва-
јавны вöр, помавлытöг грузитны караб.

СÖВЕТСА МОРЕЛÖН ОШЈЫГАНТОР

„Урицкöј ыма“ Сöветскöј караб дорын
некор оз овлы кутöд...

*) Стандарт—4-6 кубическöј метр.

Палуба вывса лебедка*) сталнөй көв-
 јаснас модорөн босталө вөр пачкајас ужа-
 лыејас кыы. Зуртыштас блок да пачка вө-
 рыс пырас караб пыщкө—трумө.

Стівидорјас параход пыщкын примітөны да
 течөны доска тукјассө.

Трумын ужалөны кужыс робочөјјас—
 стівидорјас. Тајө ужсө вөчны колө кужө-
 мөн. Доскајассө колө сіз течны, медем
 костас чуңыд вөлі оз төр. Стівидор быд
 доскаөс гиннас өдјө артыштө да пунктө ас
 местаас. Тырөм бөрас щелье быт тыртеө
 рејкаөн (вөснөдік пөвјасөн). Вөрыс трумын

*) Лебедка—паракодјас сөвтэн да ректан кран.

мед ескө өз вөр, а вөрө-кө ескі вермас
мореса гыјасыг кюсыны (аварја лони)

„Урицкіј“ параход уна сојө вөртө!....

Кожмөд лун-нин со сіјө грузитсө Архан-
гельскөј портын. Кажитчө, помтөг сіјө вер-
мө ылавыны вөрсө полдом сталнөј кы-
нөмас...

Сонтөмжык вөр, шуам піпу, грузитсө
палуба вылас. Палуба вылас сөвтөны ыо-
лөд пайсө став грузыслыг, мыјдта вермө
бостны караб. Палуба вывса став груз кре-
пыда көртавсө кыз чепјасөн.

„Урицкіј“ вылын котралө Джон, вицөдө
кыңи палубавылө грузитчө вөр.

Англычаңин Джон—матросөн ветлис-ңин
став мусө. Ужалис сіјө грузөвөј да кабо-
тажнөј англыјаса карабјас вылын.

Лондонын моракјаслыг забастовка ор-
гаңизујтөмын участвујтөмыг англыјаса пра-
вительство көсјис сіјөс мыждыны уна во
пукавыны турмаын. Джон пышјис Совет со-
јузө. Тан сіјө пырис ужавны „Урицкіј“ караб
вылө.

„Урицкіј“ ыма грузөвөј параход—ош-
ыгантор совет морејаслөн да ужалыгјас-
лөн: сіјөс стрөйтөма 1925-өд воын Ленин-
градын. Стрөйтөма заграңчаса отсөгтөг.

1929-өд вога гожөмын „Качельвуд“ ы-
ма англыјаса пароходлөн команда видлалис
„Урицкіј“ параходөс. Со мыј видлалөм бө-
рас најө гијисны:

...„Уріцкіј“ стрөйтөма зөв бура. Быдлаын електрической контролорјас. Командаыслы оланінјасыс да мукөд помещењњөјас зөв бурөс, ми егө чайтлө адзыны сещөмөс некущөм грузөвөј пароходыс. Сөветскөј пароходјас-кө лооны ташчөмөс—Сөвет сојузлөн торгујтан флот лоө медбур флотөн капиталистическөј странајас став флотыс“.

Важ морак, коді ас нем вылас адзыліс уна страна, а нөшта унжык—карабјас зөвжө ошјыгө „Уріцкіј“ пароходөс видлалөм бөрын. Сіјө гіжө:

...„Неважөн меным удайтчис вижөдлыны „Уріцкіј“ нима грузөвөј пароход Сөвет сојузыс. Бурөщ вөлі сіјө лөсөдчө Архангельскань заграничаө вөр нуны.

Тажө судноыс улыгань да выліөз лөгөдөма јона буржыка быд грузөвөј пароходыс, кодөс кор-лібө ме адзылі. Став механизмыс „Уріцкіјын“ ужалө електричество вынөн. Ветліг—мунијасын да ужалијасын безопасност кутыјас јона буржыкөс јөзөс новлөдлан пароходјасын дорыс. Машиннөј отделењњөын ем торја мастерскөј, колана ужалан көлујјасөн, кущөмјас абуөс британјаса флагулын ветлыс суднојаслөн.

Бур механизмјас кыңзі, кодөс гөгөр пөвө адзыны „Уріцкіјыс“, нөшта төдчанатор—став приборыс да частјасыс стрөйтөма сіз, мыј најө оз торјавны, а отсалөны да коланабө најөјас вылыны ужалысјаслы. Кыңзі

морак да мехаңик, ме пöртча шапкаос та-
щöм бур пароход стрöбитыяс возын.

Ме виçöдалі судновывса став оланінјас-
сö. Первој ме виçöдалі матросјаслыг да
кочегарјаслыг кајутајассö, најö пароход
шöрасöс. Ме быдсөн шензи, кор адзи, мыј
кочегарјас да матросјас олöны кызи јöз.

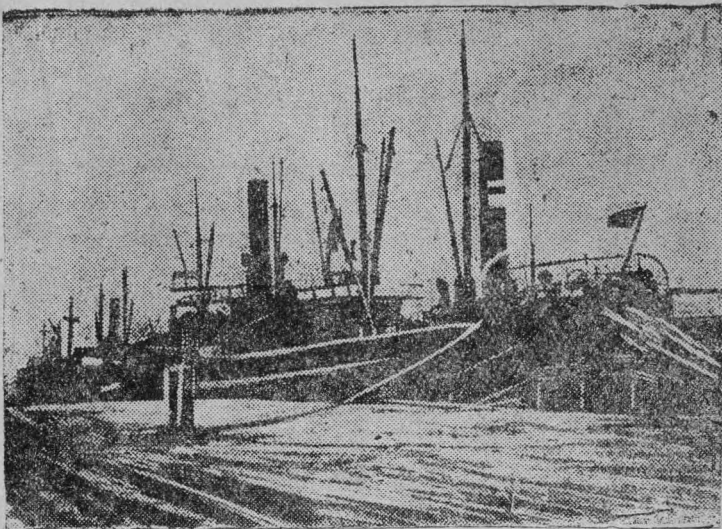
Командаса быд кык мортлы торја кају-
та. Кајутајас жужыдöс, лöсыдöс. Кроват-
јас пружиннöј матрацјасөн да волпасвыв
кöлујөн, кодјасöс быдлун вежлалöны. Па-
роход вылас ыжыд столöвöј, мича вöрыг
вöчöма. Радөн шöйтчан жыр, сені музыкал-
нöј инструментјас да библиотека. Ставыс
сijö öтувја. Команда пöмзуйтчö пывсанөн
да уборнöјөн.

Меным јона јанзим лоі, кор ме öтлаалі
морејас вывті ветлыг англїјаса њајт поз-
јасöс тајö бур, сöстöм да лöсыд карабкöд.
Меным сöкыд виçöдны, мыј моракјас бур-
жуазнöј англїјскöј пароходјасын, кодјасöс
тöдöны ставмувылын, ветлöны öтчукöрö
јöртöмөн, кыз бытöө скöтјас. Мукöддырїыс
весіг скöтыс бöрса буржыка виçöдöны,
буржыка вердöны да буржык инын виçöны.

Öнi-жö „Урїцкїј“ збоја муніс тыртны
војывывса вöрөн ассыс рекмöм рушкусö...

Göd трубајас чöла лезісны мајса лöз
јснежö сöд щынјас.

Быд минутын „Урїцкїј“ гöтов мунны
војывывса вöртырөн ылі странајасö....

Кардорса портын сулалыс кораб.

ВӨРТӨГ — ҢЫ ВОГКОВ

„Урицкij“ важон-нын мунис Војвывса поларној көзүд саријасті. олөма-нын і гөраа берегјас Скандинавскөј полуостровлөн. Вундө јог морөснас келыд лөз гысө, муно вескыда Лондонө.

„Урицкij“ даскыкөд лун-нын тујвылын. Джон талун мыјкө зев јона шоггө. Гажтөма сулалө палуба вылын, пелпомнас мыщгөма лебедакө. Локтис сы динө јунга*) Мышкін. Ічөтгаң ужаліс Мышкін Архан-

*) Јунга — морскөј караб вылын велөдчыс.

гелскöй вөрпелитан заводжасын. Ужавлис сiјö i вөрлезöмын да вөркылöдöмын. Војвывса олыгыд сiјö бура тöдiс ассыс вöра крајсö. Велöдчiс лeснöй технiкумын. Сöмын море сiјöс кыскiс ас дiнас... Мышкiнлөн став рöдвужыс—моракјас.

I комсомолеч Мышкiн кутiс бура велöдчыны морскöй ужö, кымынкö морејас вывтi ветлiгөн сiјö бура тајö ужнас тöдмaсiс.

„Урiцкiј“ вылын первојыс-на Мышкiн муно заграңчаö. Ноксö сiјö öнi палуба вылын, кыңи медвöззаныс море куңа мунигөн.

— I те тан, Джон? Мыј жылыс сiң мөвпалан?

Джон нöжжөнiк визöдлис јунга вылö.

— Вот мыј! Меным јона окота тöдны вöра Војвыв крај жылыс. Воыс воö вөрновлöдлiгөн, ме тöдмaсi муывывса пöштi став сiкас вөрнас. А војвывса вөрјылыс нiнöм ог тöд. А ег-нiн öтчыд вöv Архангелскад да быдлаö-нiн новлi војвывса вөр.

Джон вомсыс сöд коммансö перјытöг ышловчiс.

— Быдлаын-на омöла тöдöны војвывса вөрјывсыд! — шыагiс јунга: — на жылыс лока еңа гiжöны! Öбиднö весiг вöрыд-öд стрöйтчан медбур материал.

— Сыыс öтдор сојантор дај,—содтiс Джон.

Мышкiнлөн серамыс петiс.

— Пүтө сојны өні абу төшкөд. Наука өні вермө вөчны сакар пільнөј пығыс: пу-гыд артмө прамөј сакар. Тажө сакарнас, ескөн, өні вердөны сөмын-на пемөсјасөс, но регыд пуыс вөчөм сакарсө кутас позны сојны і јөзлы.

Кыз стрөйтөлнөј материал вөркөд бурһинөм абу. Со во сайын-на став посјас да суднојас вөліны куш пуыс. Пу шпалыд і өні-на мупастаын муно подув пыдди көрттујјаслы. да і пу сурјаястөг телеграф оз ужав. Пуыс—керкајас, көрттујвывса да трамвај вагонјас, пароходјас, автомобилјас. Кабала, кытчө печатајтам һигајас да кытчө гіжам, вөчгө пуыс-жө. Пусыд вөчалөны уна сикас дозмуқјас да мебель: пызанјас, улөсјас, шкапјас да с. в. Музыкалнөј инструментјас сизжө вөчөны пуыс. Буржык скрипкајас вөчөны војвывса бур пожөмыс, бөрјөны сы вылө буржык пујас

Пуыс вөчөны дөгөд, перјөны спирт, терпеһтин, вөчөны целмулоза. Весіг пуыс кутісны вөчны шөвк, оз омөлжыкөс китајса да јапоңјаса шөвкыс,

Восков оз вөчны јөз, медым ескөн отсөг вылө оз бостны вөр....

Тажөјас жылыс і сорһитісны өта-мөдыс-көд джон да јунга.

— Вөртөгыд ескөн мортыд кагакод,— содтис джон,—весіг сынөдө кајны мортлы өтсаліс вөр. Од, скелетыс медвоzza аеро-

планлөн вöлі вöчöма пуыг, пропеллерыс
пуыг-і

— Дыр олö пуыдај,— шуыштіс Джон.
— Венскöј собор стрöйтлöмаöс сiғимго во
сајын, а сылөн козыс вöчöм стрöпiлöјасыс
öни-на јонöс. Öни суралöны ва пыщкыс
важга сооружеңнöјас дубыс, кодјас олöны-
нын ва пыщкын сурс војасөн. Дубыс ескөн
ставнас-нын сöдасöма да, сöмын лоöма јон-
жык, крепыджык iзгыс.

— Петр Великiј,— тöд вылас воiс јунга-
лы,— кыкго во сајын Архангелскö стрöйтö-
ма пу керка да öни-на век зон....

БУРЫС ЛОКТÖГ АБУ

Те тöдан, Джон, мыјыдта площадь вы-
лын вöрыс Војвыв крајын?

Джон тöдтöма кыпöдлiс пелпомсö.

— Мiллон квадратнöј кiлометрыс унжык!
— ез видчiс вiсталомсö јунга, — 1122,6 сурс
квадратнöј кiлометр. Сетчö ескөн тöрiс
кык Франција.

Војвыв крај зев ыжыд, а јöзыс еща,
кык мiллон да жын кымын.

Öти морт вылö воö 35 гектар куш вöра-
iныс, вöдiтан мусö лыддытöг.

Помтöм озырлуныс Војвыв крајын кујлiс
со војасөн вöрөддытöг. Сöмын Сöвет власт
дырјi крај кутiс ловчыны, стрöйтчысö, быд-
мö öтщöщ став Сöвет сојузкөд.

Мукöd гoсударствокöd волыгны ем донтөм да удобнөй ва туј. Морскөј граңчаыс пöштө 3500 килөметр куҗа.

Төвса көзидјас вөрлы вайөны сөмын ыжыд бур, көт і тајө тешкөс-да. Важөн шулывлісны—бурыс-пө локтөг абу. Дыр көзидыс да чорыд көзидыс јөзлы да пемөсјаслы лок, но на вөсна војвывса пожөм бөгтис мірөвөј слава.

Војвывса пожөм бур сјјөн, мыј сјјө вөснөйд слөја. Вундам-кө кущөм-кө пу, мi адзам: пуыд уна слөјјаса, слөјјасыс кыз бытөө чуңкыщјас топыда топалөмаөг өта-мөдбер-дас.

Быд во пу кышулын артмө выл слөј, выл кыщ, кодi шусө вогөгөрја кыщөн.

Вомөныс пiмiтөмөн кокңида поҗө төдмавны пулыг арлыдсө: кымын кыщыс, сымында во-жө і олөма пуыс.

Тајө вогөгөрја кыщјасыслы војвывса пожөмјаслы көзид оз лөз сөщөма паскөдчыны, кызi ескөн тајө шоныд iнын. Пуыд војвылын та вөсна топыд да јон.

Лунвылын быдмыг пујаслөн вогөгөрја кыщыс кыз слөјаөг. Та вөсна лунвывса пујас һебыдөг, донтөмөг дај омөлөг.

Мышкiн јуалис джонлыг:

— Кущөм страна, те чајтан, медозыр вөрөн?

джон дыр мөвпалис, вомдорсө чышкыш-тис да шуис:

— Medea vöra страна мiрын, ме чајта,
Канада!

— Абу-на сiз! Сöвет сојузын быдмö
којмöд јукөн вöрыс став мувывгыс, дасöд
пайыс Сöвет сојузса став вöрыс Војвыв
крајын. СССР-ын вöрыс 800 мiллон гектар
гöгөр. Медуна вöрыс мiжан странаын, сöмын
најöс абу-на ставсö тöдмалöма.

Бөрја кывјасыс унгалөн тökötö јiжic
джонлы.

— Унаö-нö ескөн став площагыс вој-
вывса вöрыслөн?

— 75 мiллон гектар... джонлы тешкод
быдөн кажiтчic таыждта лыдпасыд.

Кымынкö минут сiјö мыјкö арталic мөвп-
нас да нöжжөнчi шуic:

— Таја вөрö тöрас францiјаөн жынjөн.
джон бергöдчic да кутic вiзöдны ва
вылö. Сылы јанзiм лоi, мы јунгаöс сiјö
чајтic ошјысöмөн.

Скөрмөм океан јона пессö „Урiцкij,, јон
бортјасö. Скөрмөм гыјас којалöны карабöс.

Јортјас возö нуöдiсны сорнi...

Вөр—медбур јорт мортлөн.

Вөр—вiзö зонвiзалун мортлыс. Турун-
виж корнас да увјаснас најö вöчöны кiсло-
род, кодөн лолалöны ловја-ловјас.

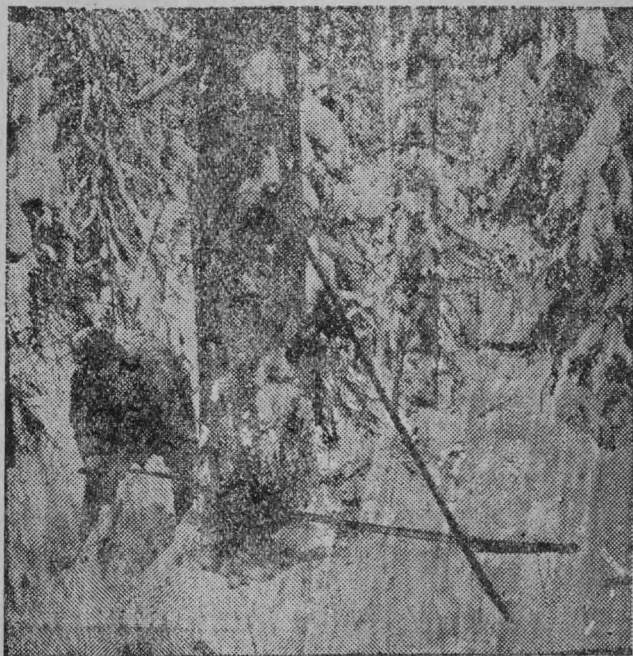
Војвывса пожөм вөр сöстөммöдö паккыд
крајлыс ывлавыв.

ВӖР ВӖСНА ТЫШ

Сорһитыҗаслы сивоҗӧ кыпалӧны сер-
пасҗас вӖрвӖчанӧныҗ.

Җвенеҗӧны черҗас. Лӧгӧдӧны тӧв кежлӧ
вӖркеркаҗас, вӖчалӧны доҗҗас. Сараҗҗас ты-
рӧмаӧс колана инструментҗасӧн: пилаҗасӧн,
черҗасӧн, багырҗасӧн, снастҗасӧн....

Стрӧитӧны обшежитҗӧҗас, столӧвӧҗҗас, гӧрд
пелӧсҗас, пывганҗас... Ваҗалӧны соҗан про-
дуктаҗас, кӧлуҗҗас, паскӧмҗас ...

Пӧрӧдӧны вӖр.

Вөрса уҗас мунёны вөркылөдан јујас бокин. Вөрсө кералёны воҗвыв лөгөдөм план сертї. Вөрлезысјас ужалёны бригадајасөн.

Бригадајас өта-мөдкостаныс ордјысёны: кодї медуна вөчас вөр да сетас медбур качества материал.

Комсомолчјас арлыда ударникјаскөд вөр вөчөмын век воҗынөсҗык.

Өнөҗ-на вөр кералөм Војвылын муніс бөрјысөмөн: кералёны оз став пусө радөм, а сөмын мичаҗыкјассө. Өні јона стрөйтчөны выл вөрзаводјас, бумажнөј фабрикајас—комбинатјас да вөрөн ужалан мукөд предпрїяттөјас. Өні-нын мунө дорвыв вөркералөм, на пыс, кодї оз шогмы пїлітны доскаө, мунө целуллозавөчөм вылө, картон да мукөд коланаторјас вөчөм вылө.

Бөрјысөмөн кералөм зев лок вөрлы. Сы бөрын вөрө колө сещөм беспорядок, мыј ташөм местыс шусө вөр кладбищөөн. Быдлаын тупласёны пїлітөм керпомјас, кералөм увјас, пөрөм лїбө щыкөм пујас-да. Ставыс тајө гожөмнас сїсмө да васөдмөдө местасө. Васөд радıыс овмөдчөны гагјас, кодјас щыкөдлөны зоңвіҗа пујасөс. Уна вөр вошө вес.

Кор војвывса вөрын ыҗыдалісны капиталистјас, секі вөрыс вөлі јонҗыка вошө. Вөрсө локыс, віттөма керавлісны. Поҗө шуны—вөрсө вїлісны. Керавлісны бурҗык пујассө да секі најө пөрласігөн нөтї жа-

літтөг дојдалісны матыса поһыд пујассө.
Вөрыг лөп һекор ез весавлыны. Капіта-
лістјас ез жалітны вөрсө. Најө сөмын јон-
жыка да јонжыка шыкөдісны.

Өні гөгөрвоана, мыјла Совет власт тер-
масө нуөдны дорвыв вөр кералөмсө.

Джонлы окота лоі төдны мөдтор:

—Кущөм вөр-нө быдмө војвылын? Көні
—кущөм пөрөдајас?

—Крај рытиввывладорын быдмөны по-
жөм да коз. Асыввылын медгасө пожөм.
Козпујас торјөн оз быдмыны: пожөмкөд,
һывкөд, піпукөд да кызкөд сіјө сорла-
гөма.

—Піпујас-нө абу војвылын?

—Сіјө-өмөј вөр?—сераліг тыр шуіс јун-
га.—Піпуыд ем тырмымөн, но өд тајө абу
дона. Оз-өд прөста сы јылыг сыланкыв
сывны.

—Кущөм сыланкыв?

—Ен-на-кө кывлы—гыла.

јунга нарошнө вөһидік гөлөсөн сы-
ліс.

„Хоть плачь, но осина
не горит без керосина“...

Джон серөктіс.

Бур пожөмјас быдмөны војвылын кос
јағын. Војвивса пожөмыд расејтө кос,
лыаа му: ташөм му вылас быдмө меддона
вөр. Нөшта војвылын уна васөд мујас,
торфа һурјас.

—Те коркө адәмлин ен-на вөрсө војвыв-
са һурјасыс?

Джон регыдїк качлөдліс јурнас.

—Омөлік сен вөрыс...

Нөжјөңік быдмө һурын вөр. Јонжыкасө
сени быдмө кызпу. Кызпулы оз уна ков.
сіјө быдмө і лок му вылын. Кыз вөраіныс
војвылын зев гырыс плөщасјас.

Һурад да тундраад пујасыс омөлөг,
вөсңідікөс. Емөг і зев посңи вөраінас.
Бытө пујасыс вісөны да кулөны сінвоқад.

Уна помкајас вөсна кулө вөрыс.

—Јөзыс мыјвөсна кулөны?—Друг јуаліс
јунга.

Джон бара пемпомсө лептыштіс:

—Тешкодтор-жө јуалан-да. Вісөм вөсна,
дөрт.

—Пујаслөн асланыс вісөмјас да һорпа-
лөмјас-жө емөг. Қоңвіқа пу быдмө бура,
долыда, а вісыс жебмө, кулө.

Древесіна сіјас костын емөг трубка-
код сосудјас. Тајө сосудјас куыыс пујас бог-
төны сокјас. Тајө сокјасыс вердөны пусө, а
долалөны корјаснаныс, кызі морт долалө
тынас.

Му-кө јона васөд, секи вужјасыс өдјө
сісмөны. Секи пулы вермас лоны зев лок.

Вужјөн вігыс пујаслы сојаныс оз лок
кор колө. Пуыс та вөсна когмө, сөмөсыс
сылөн потласө, артмөны ранајас. Тајө рана
вөснаыс пујасыс кулөны. Потасјасөдыс пу-
ыс кыскө ва да ваыс і сіетө пусө. Ашнөј

ва пулы век вөчө лок, сijasыс да древоi-
наыс щыкō-da. дырōн-i пуыс аkōз щыкō,
сiсмō пōрō бусō.

Топыджык, сōкыджык пуыд унжыкасō
вужлаңыс. Кос iнын быдмыс пу векжык
сōкыд васōд да сојана му вылын быд-
мысыс.

Медтопыд, медсōкыд пу овлō 60-120
арлыдōн. Вōртō колō керавны тајō кадын.
Кымын најō дыр оласкы, сымын лōоны не-
быдōс, сiсōс.

Шōрководема војвывса пујас олōны 180-
200 во. Јона еща Војвылын том пуыс.

—Мыдыра-нō ескō олōны пујасыс мед-
дырсō?

—Меддырсō?—нōжјōнзi јуалис јунга.—
Тајō пу сōрты. Мiјан пујаслōн пōрысмōмыс
тōдчō 200 во бōрын, сесга нōжјōнзi заво-
дiтчō омōлтчыны. Војвывса пожōм овыв-
лō 250-300 воōз, кытчōз ставыс ез сiсмы
да кытчōз ез пōр.

Джон сōвтiс калланас табак.

—Ме чајта, мыј зōнвија пуос кокныда
позō торјōдны вiсысыс.

Зōнвија пуыд, дерт, сiнмад шыбытчō-
жык,—шуыштiс јунга.—Зōнвија пулōн кыр-
гыс кыз сōма, кызсōма черiлōнкоф: древе-
сiнаыс зōнвија пулōн шылыд.

Кырг бердтыс јежыд, а пыдiжыксō,
сōзмōс бердтыс рудоват.

Төдыг вөрлезыгтө он пөрјав,—мөдіс
вігтавын јунга.—Пуад чер тышкөн кучкө-
мөн сіјө төдас ҳоңвізаө пуыс.

—Колө бырөдны вісыг пујассө,—вігталіс
гөлөмғаңыс Джон.—Мыј наыс? Вісыг мед
мунас вөрыс.

Јунга вігталіс:

—Міјан војволын да Сібырын оз вермы-
ны вочасөн керавны вөрсө, а те вісыг пу-
јас вөсна төждыган. 1930-өд воө вөлі ке-
ралөма өтї воө чужыг вөрлыс, жын мын-
дасө. Вогөгөрја содөмыс древесіналөн
СССР-ын унапөв унжык кералөм сөртїыс.
Капіталістическөј государствојасын вөрыс
өдјө бырө. Шуам, Америкаын быдво вөр-
сө кералөны куім пөв унжык вогөгөрја вы-
лыс быдтөм сөртї. А древесіна воыс воө
унжык колө та вөсна САСШ-ын вөрпло-
щадыс чініс жынмындта вылө.

Сіз-жө Гермаңјаын.

Војвыв крајын быдво вөр вылыс быдмө
25 міллон кубическөј метр кымын. Тајө абу
тыр лыдпасјас, уна-на војвывса вөр төд-
мавтөм-да.

Весіг морт-на абу тувтчылөма уна міјан
вөрјасө. Шуам, Меҕең ју бассейнын да Пе-
чераын. Відлавтөм вөрыс војвылын 28 міл-
лон гектар гөгөр. Тајө-өд чөлөј Аргеңтіна
ыждта площадыс вылын.

КЫҢ ПӨВ МУГАР ГӨГӨР

Революцияоң војвылын ез зев уна кравлыны вөртө. 1931-өд воө, вөр мед уна лезан воө, вөлі кералөма 8 миллон кбм.

Сар правительство төдөмөн виҗис војвыв вөр лезөмыг. Капиталистјас кын вөліны ритывыв районјасын уна вөр, кыг најө бостисны ыжыд барыш. Асгыныс барыш кутөм могоыс најө паныд сулалисны војвылыг вөрлезөмлы, мед накөд војвывса вөр ез конкурірут. А војвывса вөр государство кын-да, ескөн барышыс кутіс воны государстволы, а ез өтка капиталистлы.

Сөвет власт зилө унжык вөр лезны. Сіјө колана социалистическөј строительстволы: ми долженөг вузавны вөрсө заграңичаө да сіјө сөм вылө вајны колана машинајас да ужалан көлујјас. Дај аслыным велјона колө вөрыд.

—Уна-ө ескөн өні лезөны?

• Јунга чіткыртіс сінсө.

—1933-өд воын лоө вөрсө лезөма көк-жамыс пөв унжык војнаоңса серті.

Востіс сінсө да һөжјөңік шуыштіс:

—Квајтымын вīt миллон кубометр! А-өд тајө став сојуз паста лезөм вөрлөн жын-гыс уна.

Джөн кутіс сивујтчыны таыжта лыд-пас вылө:

—Квајтымьы вѣт мѣллон кубометр! Ку-
щом ыжыд чукөр... Став керсө-кө өта-мөд
бөрса нужодны, наон позо кыапöv кы-
щовтөдны мусарөс экваторөдыс.

Моллөн кылөдчөм.

ВА ТУЈАС КУҢА

Кералөм пујас весассөны јывјасыс да
увјасыс, сесса кыскөны јујас дорө. Вөр кыс-
калөм вочасөн мехаңијірујтчө. 1930-өд во-
ын-нын ужалсны војвылын 200 трактор.
Војвывса вөрө најө локтисны кыскасөмыс
вөвјасөс вежны.

Берек пөлөныс течөны пујассө вѣт-квајт
судта. Кытчө течөны керсө—сіјө местаыс

шусо катищоон. Тулыслаһыс катищојас ставыс тырбны керјасон. Тувсовја вагыс војывса јујас јона ојдоны. Вагыс катищо вылоз воас.

Затор.

Војыв крајын кык сурс кымын ју, 95000 километр куфта.

— Но унати оз поз пароходјасон ветлыны. Сомын 900 јути позо кылдны вөр. Војывса гырысжык јујас— Онега, Војывса свина, Кулој, Межен, Печера, Сухона југ, Луза, Ежва, Пинега, Вага, Сыктыв, Јемва, Висер.

Тувсовја ојдомыс војывса јујаслон овывло куимган даскык суткиоз. Сјо лым сылом сайын да тувсовја зер сайын. Тајо һедыр поранас і колө вөр кылдны.

Војвылын вөр јонжыка кылдоны моллон, пурјавтог. Катичоыс кылдчыојасыс

Керјассö запаң пыр леҗны.

багырјасөн јоткалоны керјассö јуö. Јуыс
візујвнас нуö керјассö.

Моллөн кытыг кер воас запаңоҗ сійö
лөгöдчö меҗым кутны кытыг керјасöс.
Запаңыс вöчсö ју вомјасö. Сіјös вöчöны
керјассö вомöналöмөн. Запаңас вöчсö век-
ныдлік куҗ ворота, кыті керјыс сортырујт-
чысö да мунö стојанкаö. Гырыг јујас куҗа
сегга вöрсö-нын унжыкысö нуöны парохо-
дөн буксірујтöмөн да лотовкајасөн.

Пур кывтö.

Војвывса јујас ытва дырјі тырöмаöс
вöрөн.

Вöркылöдöм помасас сек, кор пурјас
воасны вöр заводјас дінöз

БЫД СТРАНАÖ ВОГТІС ТУЈ

Джонлөн чужісны выль мөвпјас...

— Војвывса пожöм заграңичаын сулалö
зев дона.

Јежыд—виж пожöм дöскајас сени дона
сулалöны. Војвывса пожöмыд качествонас
оз колтчы амеріканскöј бур сорт вöрыс.

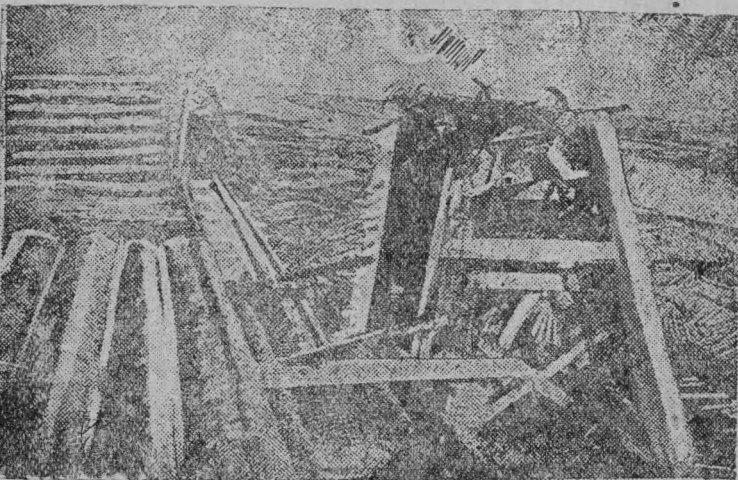
1900-öд воын промышленнöј ставму-
вывса выставка вылын Паріжын војвывса
пожöм бостліс зев бур отзыв. Сіја сіјöс
сулаліс. Паскыд да јон гөмöсыс војвывса
пожöмлөн. Бурсылөн пыщкöсыс.

А топыд луныс кущöм! Пожöм древе-
сіналөн һöтї абу ас піас ва.

Мöд местаын донлунас сулалö коз. Коз
пу һебыд, кокһід...

Сөмьн быдöные дома пожом. Буржуаз-
нöй уна государстволы колö уна вөр: најö
оз вермыны овны вайтöм вөртöгыс.

Некымын государство ассыныс вöрсö
бырöдöны, либö бырöдiсны: ез сетны налы
быдмыны. Воjвыв Америкаын быдво кера-
лöны вöрсö куим пöв унжык, мыjдта онас
вымыссö чужö.

Лептöны жуыс кер.

Мукöд государствоjасын асланыс вöрыс
зев еща. Шуам Германjа ас вöрсыс вермö
бостны сöмын 28 мiллон кубическöй метр,
да та вöсна та жын мында сылы быт лоö
нöбны вөр Сöвет соjузлыс.

Вөр тырмытöм вöснаыс Американскöй
капиталистjас стрöитiсны кымынкö завод, кы-

төм лок посні вөрҫе вөчалоны аслысама
древесина, кистоны сїјос. Тащөм древеснөј
массагыс вөчалоны пөвјас, ведрајас, улөс-
јас, тастїјас, ворјас...

Тащөм завод вөчөма щөщ і Германї-
јаын.

Буржуазнөј госуларствојас пыс медјона
вөр асланыс оз тырмы Англїјалөн, Герма-
нїјалөн да Голландїјалөн. Најө унжык вөр-
сө һөбөны војвылыс.

На кыңаї — даңїја, Белгїја, Францїја
Италїја, Јегїпет, Турцїја, весїг лунвывса
Амерїка.

Быд страналы колө војвывса пожөм.

Джон шуїс:

— Мукөд странаса вөрөн төргујтысјас-
ыс көт кықкө зїлөны торкны Сөвет сојуз-
лыс вөрөн вузасөмсө, а оз удајтчы...

Зев-өд бур војвывса вөрыд! Сөветскөј
вөртөгыд заграңчаыд оз вермы овныс.

Норвегїја да Швецїја озырөс вөрөн. Најө
медјон конкурентјас Сөвет сојузлы загра-
нчакөд вөрөн төргујтны. Но нөшта мїјан
сопернїкјас емөс: Фїнлаңдїја, Польша да
Латвїја...

— Мї косасам-на! Збоја шуїс јунга.

Англїјаса вөрөн төргујтан рынок зев
скөр.— Англїјаын асыввыв берегас да Лон-
донын војвывса медбур пожөм һөбөны. А
рытиввывса Англїја да Шотландїја һөбө
унжык козпу.

Англїјаө војвывса вөртыра карабјас лок-

тöны Лондон пыр, Гулм пыр, Ливерпул пыр,
Кардиф пыр, Плимут пыр, Саутхемптон пыр
да Портсмут пыр.

Германия оз-жö öтi пöлöс вөр бост.
Рејнскöј област корöжык козпу, Лубек,
Гамбург, Берлин, а таз-жö Шлезвин-Гол-
штејн, Мекленбург нöшта кымынкö округ
јонжыка корöны војвывса пожöм.

Голландия нöбö сöмын коз, а Белгия—
пожöм.

Франция нуö коз да пожöм. Гырыг пар-
тияөн војвывса пожöм нуöны Бордо карö,
кодi потребительскöј районуын ыжыд центр.

ЛОНДОНСА ДОКJАСЫН

„Урицкijлөн“ сиренаыс куза тутöстiс.
Кубрик*) пыщкыг петалисны матросјас.

Паракод вылын котралöны, кызи овывлö
быд портö воигөн.

„Урицкij“ назöңик муно Темза кузта.
Талөн гöд ваыс Лондон дорын кажитчö
нöшта гöдөн.

Рупыр муртса тыдалöныз керкајас; Джон
ез весиг нуммун чужанинад вескалöм бöрад.
Сылы асчужан муыс лок дај тöдтöм.

Джонлөн чужаниныс, кызи i ставмывыв-
са пролетариатлөн—Сöвет му.

Сен ыжыдалö робочöј, уж, а тани гöм.

Сöмын воас кад, кор оз капиталист кут
донјавны војвывса вөрöс, а робочöј-жö ку-
тас чолöмавны војвыв вөр тыра лесовозöс
аслас му вылын.

*) Кубрик—матросјаслөн оланн.

ИНВ. № 4082

609

	Коми-3
	2-852

Н. ПОМПОЛЬНИЙ Путешествие глазами
сосны в Западную

Обложка Н. В. ПОМПОЛЬНИЙ
Оформление И. П. ПЕТРОВ

Сборник рассказов
Серия "Современная проза"

1-2428852